

Oorlogsverhalen en films uit de Tweede Wereldoorlog zijn 9 van de 10 keer verhalen over de geallieerden in het westen. Hoe de helden van de Wereldoorlog, Adolf Hitler in Europa en de Japanners in de Stille Oceaan versloegen. Maar er zijn echter altijd twee kanten van elk verhaal. Zelden horen we de verhalen over wat de zeer jonge soldaten van het Duitse leger hebben meegemaakt en hoe ook zij hebben geleden.

Jonge jongens worden opgeroepen en getraind om andere jonge jongens te doden.

Hier is het dagboek van mijn oom dat hij schreef nadat hij werd opgeroepen voor de militaire dienst van Duitsland. Hij kwam uit een zeer muzikale familie. Toen hij opgeroepen werd was hij een uitstekend cellist en wilde hij niets liever dan in een klassiek orkest spelen.

Zijn moeder, mijn grootmoeder, was muziklerares. Zijn zus, mijn moeder, studeerde opera toen de oorlog uitbrak.

Na vele jaren vonden wij het dagboek die mijn oom schreef toen hij het leger in ging.

Het dagboek van Fritz Fischer

Geschreven in zijn eigen woorden

Fritz Fischer

Overleden 20 april 1944 in Ostrov Rusland

Dit is zijn dagboek vanaf midden december 1941

Nu zijn wij eindelijk volwaardige soldaten, dat wil zeggen, wij kwamen met 35 man uit alle opleidingsrangen in Neumuenster naar het march bataljon in Hamburg-Bergdorf. Oblt. Streker, de leider, een oudere heer zorgt liefdevol voor onze uitrusting, accommodatie, eten, etc. Heerlijke dagen met veel vrije tijd volgen. Alleen de meest noodzakelijke taken worden uitgevoerd (appél van kleding, schoonmaken van wapens). Er ligt al veel sneeuw en het is bitter koud. Kerstmis komt eraan en we treffen voorbereidingen om het festival in ieder geval te kunnen vieren. Met Rudi Böhern en Kurt Schweiker zijn we bijna elke middag in Bergdorf of Hamburg.

20 dec. Ik neem contact op met Ulli Kaut en ben daar op 25 december uitgenodigd.

24 dec. Ik vier een heel eigenaardige Kerst, de eerste tussen de soldaten. De gedachte aan een vroeg vertrek naar Rusland hangt boven iedereen, niemand weet waar het heen zal gaan; maar het tijdstip van vertrek is onbekend. Gaat het door in het oude jaar?

25 dec. Ik las op een prikbord: Edwin Fischer speelt Symphony. Hoewel het concert eerder om 11 uur begint, heb ik me voorgenomen om deze unieke en misschien laatste kans om de grootste Duitse pianist te horen, niet aan mij voorbij te laten gaan. Na een lange reis en veel omwegen heb ik om 12 uur de .....tuin gevonden. Een aardige persoon benaderde mij en verzekerde mij dat de kaartjes 14 dagen geleden al uitverkocht waren. Na enig wikken en wegen en met hulp van (de Kerst) laat hij me binnensluipen. Edwin Fischer begint net aan zijn laatste nummer van het programma: "Sonate Apassionata". Het is al sinds lange tijd een geweldige ervaring voor mij. In de vroege namiddag ontmoet ik Ulli Kaut. Hij is in staat om twee kaartjes te krijgen voor de kerstfestival voorstelling van de staats Opera. Wij kunnen luisteren naar Mozarts "Die Zauber Flöte", gedirigeerd door Eugen Jochum, wij kunnen in de vrije stoelen van de box zitten. Het was de

tweede geweldige ervaring in deze kerstperiode. Daarna reden we naar Blankenese om de grootouders van Ulli Kaut te bezoeken, die mij met zoveel waardigheid en warme hartelijkheid behandelden welke ik als soldaat niet meer gewend was. De avond begon met... (een gerecht)...gebraden gans; en ik moest nog veel kerstgebak eten voordat ik op een late tijdstip afscheid nam.. Ullis'broers Edgar en ...?...waren erbij en de avond werd een derde geweldige ervaring van deze vreemde kerst.

28 dec. De laatste voorbereidingen voor het vertrek zijn getroffen.

31 dec. Papa en mama kwamen samen om met mij het begin van het jaar te beleven. Het waren prachtige dagen die herbeleefd worden ter herinnering aan de voorbije tijden. Net als vroeger zitten we bij elkaar met heerlijk eten en de beste wijn. (Transcribent kon geen zin maken uit de eerste twee regels van de alinea)...stel je voor en ga gezond en gelukkig in hotel(?) in het nieuwe jaar.

1942

1 jan. Op een januari is het tijd om afscheid te nemen. Papa en mama weten nog niet dat we morgen moeten vertrekken; om 21 uur kom ik aan bij de kazerne.

Om 11uur vertrekken wij naar het treinstation. We hadden ons dit afscheid een beetje anders voorgeseld; met muziek, en overdag zou het naar Hamburg miteen gaan. Nu gaan wij in de nacht en met mist om het konvooi en de voertuigen te laden. Dit duurt de hele nacht. We worden opgeborgen in oude personenwagens. We zijn met acht man in een treincoupé.

2 jan. Rond 4 uur in de nacht begint de trein te rijden. Het is een vreemd gevoel om te weten dat wij de wagon pas verlaten als we in Rusland zijn. In de loop van de dag hebben wij ons min of meer (aangepast) aan de nieuwe situatie. Gelukkig kwamen Rudi Böher, Kurt Schaniker, ik en Schandt, de Pool samen in een coupé. Iedereen is nog heel stil. Slechts enkelen bidden of houden zich bezig met hun spullen. Voor de rest kijken ze uit het raam om hun gedachten na te jagen. De tijd vliegt voorbij, slechts zelden gaat de trein stoppen bij een geblokkeerde sein. Op onze route rijden we door alle naties. Het is nacht als wij Berlijn achter ons laten en het is vroeg in de middag als we Breslau passeren. We ervaren de oversteek over de Reichsgrens slapend in een donkere, droomloze nacht. Als we wakker worden, rijden we door Polen. Bijna allemaal zijn we voor het eerst over de Reichsgrens. Alle geloven dat iedereen iets bijzonders ziet aan het land dat voorbij vliegt omdat het vreemd is. En echt waar, de dorpen worden zeldzamer, de boom huizen(?) kleiner en villa achtig. De dagen lopen in een vaste ritme. 's

Nachts slaapt men op de banken, de vloer of de bagageruimte. Er zijn onrustige nachten omdat de machine niet genoeg stoom aflevert om de wagons voldoende te laten accelereren. Overdag als de trein stopt bij rivieren of op eenzame treinstations, breekt iedereen uit de wagons en zoekt een gelegenheid om zich te verfrissen en te wassen. Na verloop van tijd probeert iedereen zijn gezicht en handen in te wrijven met sneeuw. Het maakt je wakker en verfrist je. Zo gaan de dagen snel achter elkaar en hebben we al lang de Russische grens verlaten. Het beeld van de omgeving verandert continu. Tijdens treinstops komen steeds meer mensen samen, meestal vrouwen, kinderen of oude mensen die om brood of sigaretten bedelen. De mensen moeten volkomen uitgehongerd en verwaarloosd zijn, want ze storten zich als kippen op afgedankte korstjes brood. Anderen proberen alles in te ruilen voor een stukje van onze slechte eierschotel. En we zijn verbaasd over het feit dat zelfs kleine jongens van slechts 5 jaar oud roken zoals de mannen die ze imiteren.

15 jan, We zijn bij ons eerste doel aangekomen. De naam is Odessa. Met tas en bagage gaan we door de stad via het treinstation naar ons kwartier dat is 1 ½ uur. De straten zijn druk met Duitse en Roemeense soldaten en veel militaire voertuigen. Tussendoor mengt de lokale bevolking zich, waardoor de drukte een heel kleurrijk karakter krijgt. Sommige delen van de stad zijn behoorlijk beschoten; het ene verwoeste huis volgt het andere op. We marcheren langs grote, orientals aandoende kerken die ons heel duidelijk doen beseffen dat we ver van huis zijn. Eindelijk hebben we onze bestemming bereikt. Wij zijn gehuisvest in een oude school waar in de klassen zelfs bedden staan opgesteld. Eerst krijgen we onze maaltijden die grote ronde Roemeense maisbroden zijn die eruitzien alsof ze gebakken zijn van tarwebloem en een welkome afwisseling voor ons zijn.

16 jan. Vertrek is vroeg in de ochtend. De eerste bestemming is Nikolajain (het zou nu Mikolaiv aan de zwarte zee in Oekraïne kunnen zijn) dat in vier dagen marcheren bereikt kan worden. Luitenant Strecker heeft een groot aantal vrachtwagens gehuurd om onze rugzakken op te bergen. De mars bleek zwaarder en moeilijker dan we hadden gedacht, omdat de diepe sneeuw de mars enorm

belemmerde, het was ongeveer 30 km. Sommige paarden die voor het trekken van de keuken en gevechtsvoertuigen zijn ingezet, zijn erg uitgeput. Na een lange, bijna non-stop mars, bereiken we rond 18:00 uur de bestemming van de dag.

17 jan. De rustdag is zeer welkom, we proberen onze spullen op order te brengen en vooral een goede nachtrust te krijgen. De besneeuwde lucht en de kou maken je zo moe.

Op het grote fornuis liggen de vrouw, de kleinste aan haar borst, en de andere kinderen, die de heledag op zonnebloempitten kauwen en de restjes de kamer in spugen. Ook verlaat de vrouw haar plek alleen voor de meest noodzakelijke werkzaamheden en taken. Ze haalt kreupelhout voor het vuur of kookt 's avonds een griesachtige bouillon, die we alleen met tegenzin proeven. Anders zullen we opnieuw aandacht besteden aan de ovens van de huizen.

18 jan. Vertrek vroeg in de ochtend. Zonder grote pauze gaan we richting ons dagelijkse doel. De paarden zijn na de eerste paar uur lopen al erg moe omdat er veel sneeuw te overwinnen is, die tot 1,5 meter hoog ligt en zich over een afstand van meerdere kilometers uitstrekt. Tegen de avond bereiken we het dorp. De vertrekken zijn in korte tijd bezet. We krijgen een huis dat er minder somber uitziet dan de dag ervoor. De bewoners zijn ook niet meer zo afwijzend en helpen ons onze laarzen en kleding te drogen en ons eten te geven, zelfs een kopje melk, waarvan we langzaam nippen als een kostbaar drankje. De nacht slapen we op het grote fornuis omdat de vrouw met de vele kinderen (allemaal) in twee bedden slaapt.

19 jan. De derde dag van de mars begint. Het weer is nog slechter geworden. De kou is toegenomen en er is een dikke sneeuwval begonnen. Na korte tijd zitten we helemaal onder de sneeuw en langzaam bevriest de sneeuw die op onze gezichten is ontdooid. Je kunt je niet voorstellen hoe de hele veldmuts tot aan de jaskraag een enkele laag sneeuw en ijs vormt. Van tijd tot tijd moeten we de delen van onze ogen met de spiegel verlichten om de ijslaag te ontdoien die zich heeft gevormd en ons zicht blokkert. Er staan dagelijks 10 – 15 man achter elke